

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-126/2007/13.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Dél-magyarországi Áramszolgáltató Zrt.** (Szeged) és a **DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft.** (Szeged) eljárás alá vont vállalkozások ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indult eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t

A Versenytanács megállapítja, hogy nem követett el gazdasági erőfölénnyel való visszaélést

- a Dél-magyarországi Áramszolgáltató Zrt., amikor 2007. január 1-jét megelőzően; valamint
- a DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft., amikor 2007. január 1-jét követően

nem járult hozzá a közcélú villamos energia elosztó hálózat kétrendszerűsítéséhez.

A határozat felülvizsgálatát az eljárás alá vont vállalkozások a kézbesítéstől számított harminc napon belül kérhetik a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel.

I n d o k o l á s

I.

A vizsgálat iránya

- 1) A Gazdasági Versenyhivatal a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, módosított 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 67. § (1) bekezdése, illetve 70. §-a alapján 2007. augusztus 1-jén versenyfelügyeleti eljárást indított a Dél-magyarországi Áramszolgáltató Zrt. (a továbbiakban: Démász) és a DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft. (a továbbiakban: DHE Kft.) ellen, mert észlelte, hogy a

szélerőművek közcélú hálózatra csatlakozása kapcsán a két vállalkozás korlátozta bizonyos szélerőmű beruházók hálózati csatlakozásának módját azzal, hogy nem járult hozzá a szélerőmű által termelt villamos áram szállítása céljából a közcélú elosztó hálózata ún. kétrendszerűsítéséhez, amellyel valószínűsíthetően megsértette a Tpv. 21.§-át, különösen annak a), c), g) és i) pontját.

II.

A tényállás

- 2) A Démász egyike a hat magyar villamos energia közüzemi áramszolgáltató vállalkozásnak. Ellátási területéhez tartozik Bács-Kiskun és Csongrád megye, valamint Békés, Pest és Baranya megye egy része, összesen 33 város és 230 község, községrész. Az ellátási terület határait a villamos energia elosztásra és szolgáltatására vonatkozó működési engedélye rögzíti. A működési engedélyben meghatározott területen az áramszolgáltatónak ezen tevékenység tekintetében ellátási kötelezettsége és kizárólagos szolgáltatási joga van.
- 3) A Démász által alapított és irányított DHE Kft. a Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: MEH) engedélye alapján 2007. január 1-jétől elosztó hálózati engedélyesi tevékenységet végez a Démász működési területén. A 2007. évet megelőzően ezen tevékenységet a Démász végezte.
- 4) A villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény (a továbbiakban: Vet.) 3. §-a szerint az elosztó hálózat: közcélú hálózatnak minősül, a villamos energia elosztására és a fogyasztói csatlakozó berendezésekhez való eljuttatás céljára szolgáló vezetékrendszer. Működési területén kizárólag a Démász rendelkezik elosztó hálózattal, melyen elosztó hálózati engedélyesi (a továbbiakban: elosztó) tevékenységet a 2007. évig kizárólag a Démász végzett, azt követően pedig kizárólag a DHE Kft. végez.
- 5) A szélerőművek által termelt villamos energiának a végfogyasztóig történő eljuttatásához mindenképpen szükséges az elosztó hálózat igénybevétele. Az elosztót a szükséges engedélyekkel rendelkező szélerőmű által termelt villamos energia tekintetében átvételi kötelezettség terheli a Vet. 95/A. § szerinti átvételi áron.

- 6) Az elosztó a MEH által jóváhagyott Elosztói Szabályzat szerint köteles kijelölni az ún. csatlakozási pontot, ahol a szélerőműtől a villamos energiát átveszi. Ez lehet egy transzformátor állomás vagy közvetlenül a hálózat. A szélerőmű és a csatlakozási pont összekapcsolásának két elvileg lehetséges módja van:
- a) a szélerőmű által kiépített légkábeles vagy földkábeles hálózat; illetve
 - b) a szélerőmű az elosztó tulajdonában lévő légvezetékes hálózat tartó elemeire telepíti saját hálózatát (kétrendszerűsítés).
- 7) A Démász, illetve 2007. január 1-je után a DHE Kft. a szélerőművek beruházóinak a kétrendszerűsítésre irányuló igényét minden esetben elutasította, ami a szélerőművet építő vállalkozás számára többlet beruházási költséget jelent.
- 8) A többi magyarországi elosztó szintén nem járul hozzá hálózata kétrendszerűsítéséhez.
- 9) A szélerőmű az ún. megújuló energiaforrások közé tartozik, melyek bővítését a Vet. 19. § szerint a környezetvédelmi követelmények érvényesítése, valamint a felhasznált energiaforrások bővítése érdekében elő kell segíteni.

III.

A Démász és a DHE Kft. álláspontja

- 10) A Démász és a DHE Kft. előadták, hogy elosztói hálózatuk kétrendszerűsítéséhez a létesítéssel, üzemeltetéssel és későbbi fejlesztéssel kapcsolatban felmerülő – belső stratégiai dokumentumban rögzített – problémák miatt általános üzleti gyakorlatként nem járulnak hozzá.
- 11) A létesítéssel kapcsolatos problémák között, a dokumentum kiemeli, hogy a kétrendszerűsítés valójában egy meglévő hálózat teljes elbontását és egy új hálózat létesítését jelenti, amely miatt a kétrendszerűsítés egy új, egyrendszerű hálózat létesítéséhez képest jóval drágább (bontás, selejtezés, magasabb és több műszaki tartalom és járulékos beruházások miatt), továbbá a járulékos beruházások (oszlopkapcsoló és leágazás átépítése, átmenő transzformátor-állomások újralétesítése) és a fogyasztói kikapcsolások jogszabály által korlátozott időtartama és gyakorisága miatt időigényesebb is. A kétrendszerű vezeték nem tipizált hálózat,

ezért mind a tervezése, mind a kivitelezése egyedi, a standard eljárástól időben hosszabb, magasabb költségű megvalósítást eredményez. Amennyiben az új rendszer nem azonos tulajdonú, üzemeltetésű és rendeltetésű, akkor a két rendszert fizikailag teljesen el kell különíteni egymástól, azaz a különböző irányú leágazásokat jelentős többlet műszaki tartalommal lehet csak megvalósítani, ami a kétrendszerűsítés költségeit növeli, ezen felül a két rendszerre külön és különböző engedélyezési eljárásokat kell lefolytatni, és a közcélú hálózat tulajdonosának aktív közreműködését igényli, ugyanis az engedélyezés, tulajdonosi megállapodások megkötése és ingatlan nyilvántartási eljárások nélküle nem folytathatóak le, mindezek pedig az elosztói engedélyesnek nem szándékolt többlet idő és költségráfordítást eredményeznek.

- 12) A dokumentum az üzemeltetéssel kapcsolatos problémák között kiemeli, hogy a két rendszer nem független egymástól, ezért bármelyik rendszeren végzett beavatkozás a másik rendszerrel együtt végezhető, ami bonyolult technológia alkalmazásával váltható ki, valamint hogy az egy oszlopon levő két rendszer üzembiztonsága kisebb, mint két külön rendszeré, ugyanis több olyan gyakori üzemzavari ok is van, amelyek következtében egy behatás esetén egyszerre mindkét rendszeren üzemzavar következik be (farádólás, oszloptörés), illetve az egyik rendszer üzemzavara a másikban is üzemzavart okozhat (vezetékszakadás), továbbá a két rendszer egymásnak is okozhat üzemzavart (rendszerösszelengés). Ezek miatt a kétrendszerű vezeték üzemeltetése két egyrendszerű vezeték üzemeltetéséhez képest jelentős üzemeltetési kötöttségekkel, jelentős többletköltségekkel jár, és a műszaki szolgáltatási minőségmutatók egy részét, amelyek miatt az elosztói engedélyes szankcionálható is, rontja. Amennyiben az új rendszer nem azonos tulajdonú, üzemeltetésű és rendeltetésű, akkor a feleknek üzemviteli megállapodást kell kötniük, azt folyamatosan aktualizálniuk kell, az üzemeltetés során együtt kell működniük, ami az elosztói engedélyesnél nem szándékolt többlet idő- és költség ráfordítást okoz, továbbá a felek döntéshozatali szuverenitása, mozgásteré, időtávlata csökken.
- 13) A dokumentum fejlesztéssel kapcsolatos problémák között kiemeli, hogy a kétrendszerű vezeték bővítése (új leágazások, transzformátorállomások) csak műszakilag bonyolultabb megoldásokkal valósítható meg, mint az egyrendszerű hálózatok esetében, mely költségesebb és időigényesebb, valamint hogy a kétrendszerű vezeték bővítése során a fogyasztók zavartartása nagyobb. Amennyiben az új rendszer nem azonos tulajdonú, üzemeltetésű és rendeltetésű, akkor a

kétrendszerű vezeték átalakítása során az együttműködési kötelezettség a felek döntéshozatali szuverenitását mozgásterét, időtávlátát csökkenti.

- 14) A dokumentum azt is rögzíti, hogy az elosztói engedélyes stratégiai célja, hogy a Vet-ben meghatározott legkisebb költség elvének betartási kötelezettsége miatt nem vállalhat fel többlet költségeket, nem veszélyeztetheti a szolgáltatási minőséget, a fogyasztók ellátási színvonalát indokolatlanul nem ronthatja, valamint üzemeltetési és fejlesztési kötelezettségének hatékony teljesítése érdekében nem csökkentheti döntéshozatali szuverenitását, mozgásterét, időtávlátát. Az elosztói engedélyes ezen elveket követve jogszabályi külön kötelezettség hiányában nem járul hozzá a meglévő egyrendszerű vezetékei idegen célra történő kétrendszerűsítéséhez.

IV.

Jogi értékelés

- 15) A Tpv. 21. § szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen:
- a) az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni;
 - b) indokolatlanul elzárkózni az ügylet jellegének megfelelő üzleti kapcsolat létrehozásától, illetve fenntartásától;
 - c) azonos értékű vagy jellegű ügyletek esetén az üzletfeleket indokolatlanul megkülönböztetni, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben;
 - d) a piacra lépést más módon indokolatlanul akadályozni.
- 16) A Démász és a DHE Kft. valamennyi szóbjárehető üzletfele esetében elzárkózott elosztói hálózata kétrendszerűsítésétől. Ezért a Versenytanács álláspontja szerint a Tpv. 21. § g) pontjában tilalmazott megkülönböztetést nyilvánvalóan nem követte el. A Tpv. 21. § i) pontjának megsértése pedig fogalmilag kizárt a Versenytanács álláspontja szerint. Az eljárás tárgya ugyanis a piacra lépésnek egy konkrét módon történő akadályozása: elzárkózás a kétrendszerűsítésen alapuló üzleti kapcsolat

létrehozásától. Ez a magatartás a Tpvt. 21. § c) pontjába ütközhet, mihez képest a Tpvt. 21. § i) pontja szerinti „más módon” történő akadályozás nem értelmezhető.

- 17) A Tpvt. 21. § a) és c) pontja szerinti tilalmak közül a Versenytanács a vizsgált magatartással összefüggésben a c) pontot tekintette elsődlegesnek, mert az a) pont szerinti (esetleges) hátrány csak akkor lehet jogsértő, ha az elzárkózás indokolatlan, vagyis beleütközik a c) pontba.
- 18) Mindezek alapján a Versenytanács a Tpvt. 21. § c) pontjának esetleges megsértését vizsgálta.
- 19) A Tpvt. 21. § c) pontjában foglalt tilalom nem jelent szerződéskötési kötelezettséget. A gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás az üzleti kapcsolat felvételétől való elzárkózása (annak megszakítása) a Versenytanács gyakorlata szerint csak akkor ütközik a Tpvt. 21. § c) pontjába, ha
 - a) nem tudja objektív, üzletileg ésszerű indokokkal alátámasztani; és
 - b) konkrét vállalkozásokat ért érdeksérelem mellett, a piacon folyó versenyre, annak hatékonyságára is érezhetően negatív hatással jár (Elvi állásfoglalások 21.11., Vj–10/2002.).
- 20) A vállalkozásnak tehát a versenyfelügyeleti eljárásban a 19.a) pontban foglaltak szerint lehetősége van arra, hogy bizonyítsa: alapos oka van arra, hogy a másik féllel nem kíván üzleti kapcsolatra lépni, illetve azt fenntartani. Lehetséges okokként – bíróság által is helybenhagyott – határozatokban nyert rögzítést, hogy:
 - a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozástól sem várható el a saját érdekeivel ellentétes, számára gazdasági hátrányt okozó üzleti kapcsolat fenntartása vagy létrehozása (Vj-132/1993., Vf.É. 1993. évi 12. szám, Fővárosi Bíróság 2.K. 32366/1993.); ezen belül
 - nem kötelezhető a vállalkozás arra, hogy költségtöbblettel járó gazdálkodást folytasson (Vj-181/1991., Vf.É. 1992. évi 4-5. szám, Fővárosi Bíróság 2.K. 32527/1992.).
- 21) Démász és a DHE Kft. által a kétrendszerűsítéstől való elzárkózás indokaként előadottak lényege, hogy az elosztó hálózat kétrendszerűsítése többlet létesítési, üzemeltetési, fejlesztési munkákat, tevékenységeket, kötelezettségeket, s ezáltal

többlet költségeket okoz (lásd 10-14. pontok). A hivatkozott körülmények alapján a Versenytanács – figyelemmel a 20) pontban foglaltakra is – nem látott okot a 19.a) pont szerinti feltétel teljesülésének megkérdőjelezésére.

- 22) Jóllehet a 19.a) pont szerinti feltétel teljesülése önmagában is elégséges a jogsértés hiányának megállapításához, a Versenytanács a 19.b) szerint vizsgálta azt is, hogy az elzárkózásnak lehetnek-e érzékelhető káros versenyhatásai. Álláspontja szerint ugyanis jelentős versenyproblémák esetén szükséges lehet az elzárkózási indokok (az azok mögött meghúzódó érdekek) mélyebb elemzése.
- 23) A Versenytanács álláspontja szerint a kétrendszerűsítéstől való elzárkózás a szélerőművek közötti versenyt nem érinti (nem korlátozza vagy torzítja), mert az elzárkózás – általános üzleti gyakorlatként – valamennyi szélerőmű esetében érvényesül.
- 24) A villamos energia piac egészét vizsgálva a Versenytanács abból indult ki, hogy a kétrendszerűsítéshez való hozzájárulás növelné a szélerőművek létesítésének nemzetgazdasági szinten mért gazdaságosságát (és ezáltal feltehetőleg a villamos energia kínálatot), ha a kétrendszerűsítés költsége alacsonyabb, mint a szélerőmű beruházója által kiépítendő összekötő hálózaté. Ez azonban csak szükséges, de nem elégséges feltétele annak, hogy a szélerőmű beruházója szempontjából is gazdaságosabb legyen a kétrendszerűsítés. Az elégséges feltétel az, hogy a kétrendszerűsítés az annak ellenértékeként az elosztó által kért egyszeri és/vagy folyamatos díjak mellett is gazdaságosabb legyen.
- 25) Az előzőekből az is következik, hogy a kétrendszerűsítéstől való (direkt) elzárkózás Gazdasági Versenyhivatal által történő megállapítása esetén az elosztónak elvileg lehetősége lenne olyan prohibítív (visszatartó) árat felszámítani a kétrendszerűsítés ellenértékeként, amely (indirekt módon) a direkt elzárkózással azonos hatást váltana ki. Az ilyen árat a Gazdasági Versenyhivatal – mint tisztességtelenül megállapított (túlzottan magas) árat – elvileg a Tpv. 21. § a) pontjába ütközőnek minősítheti, a hazai és nemzetközi versenyfelügyeleti gyakorlat tapasztalatai alapján azonban túlzottan magas ár csak kirívó esetekben állapítható meg, és még az esetleges megállapítás esetén sincs mód arra, hogy a Gazdasági Versenyhivatal a jövőben alkalmazandó árat meghatározza.

- 26) Az előzőekből kiindulva, ha valamely áru árának keretek között tartására tartósan igény merül fel, az ésszerűen kizárólag állami szabályozással oldható meg. Ezt jelzi, hogy a szélerőművek tekintetében jelenleg is állami szabályozás van érvényben: az elosztók a csatlakozási ponton, a Vet. szerinti áron kötelesek átvenni a szélerőmű által termelt villamos energiát. Elvileg nincs akadálya annak sem, hogy az állam szabályozással a kétrendszerűsítéssel történő áramátvételt (a hozzá kapcsolódó átvételi ár előírása mellett) kötelezővé tegye, ha azt energiapolitikai vagy más szempontból célszerűnek ítéli.
- 27) Mindezek alapján a Versenytanács úgy ítélte meg, hogy a kétrendszerűsítés problémája messze túlmutat a versenyjog hatókörén. Sőt: nem kis mértékben még a versenypolitikáén is, figyelemmel a Vet. 9. §-ára, amely a szélerőművek építésének ösztönzése tekintetében kiemeli a környezetvédelmi szempontok érvényesítésének szükségességét. Ezért a Versenytanács álláspontja szerint a 19.b) pontban foglaltak alapján nem lenne indokolt a kétrendszerűsítéstől való elzárkózás indokolatlanságának megállapítása, figyelemmel arra is, hogy más (szabályozott) módon biztosított a szélerőmű által termelt villamos energia hasznosulása.
- 28) Mindezek alapján a Versenytanács úgy ítélte meg, hogy a Démász és a DHE Kft. eljárás tárgyát képező magatartása nem ütközik a Tpv. 21. § c) pontjába, mire tekintettel a Tpv. 77. § (1) bekezdésének i) pontja alapján – egyezően a Tpv. 71. § (2) bekezdés c) pontja alapján tett vizsgálói indítvánnyal – megállapította, hogy a vizsgált magatartás nem ütközik a törvénybe.
- 29) A Versenytanács a jelen ügyben ugyan érdemben nem értékelte, de rámutat arra is, hogy a valamely hálózathoz (vagy más erőforráshoz) való hozzáférés megtagadásának 19.b) pont szerinti versenyjogi értékelésekor, annak nem csak rövid távú (statikus) versenyhatásait kell vizsgálni, hanem az esetlegesen hosszabb távon jelentkező (dinamikus) versenyhatásokat is mérlegelni kell. Mindenekelőtt azt, hogy ha az erőforráshoz tulajdonosa beruházás révén jutott, akkor a megtagadás indokolatlannak minősítése (és ezáltal a hozzáférés előírása) csökkentheti a beruházás hozamát. Ez pedig nem csak az érintett vállalkozás(ok) beruházási hajlandóságát mérsékelheti, hanem más vállalkozásokat is abba az irányba terelhet, hogy beruházás

helyett inkább „hozzáférés”-re építsék tevékenységüket. A beruházási hajlandóság csökkenése viszont az adott piacon a verseny intenzitásának csökkenéséhez vezethet.

- 30) A Versenytanács a visszaélészerű magatartás hiányára tekintettel a Démász, illetve a DHE Kft. esetleges gazdasági erőfölényes helyzetét nem vizsgálta.

V.

Eljárási kérdések

- 31) Az eljárás alá vont vállalkozások úgy nyilatkoztak, hogy nem kérik tárgyalás tartását, és azt a Versenytanács sem tartotta szükségesnek, ezért határozatát a Tpv. 74. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozta meg.
- 32) A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a Gazdasági Versenyhivatal kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik bíróság (86.§) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.
- 33) Az eljárás alá vont vállalkozásokat megillető jogorvoslati jog a Tpv. 83. § (1)–(2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2008. február 14.